

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 15-05-27976 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

בפני סגן הנשיאה, כב' השופט נחשון פישר

התובעות
1. פלונית
2. פלונית
3. פלונית
ע"י ב"כ עוה"ד סיון פוטיק

נגד

הנתבעים
1. האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב
2. פלוני
3. פלוני
ע"י ב"כ עוה"ד יהודה שלום

פסק דין

1
2 1. ענייניו של פסק הדין הוא הכרעה בתביעה לצו קיום צוואתה המאוחרת של המנוחה משנת
3 2009 והתנגדות לה, ומנגד תביעה ליתן צו קיום לצוואתה הקודמת של המנוחה משנת 2007
4 והתנגדות לה.

הרקע

5
6
7
8 2. המנוחה, הגב' *** ז"ל, הלכה לבית עולמה ביום ***, בהיותה אלמנה בת 61 שנים.
9
10 3. למנוחה חמישה ילדים, שני בנים – הם הנתבעים 2 ו-3 (להלן: "נתבע 2" ו-"נתבע 3") וכן
11 שלוש בנות – הן התובעות 1-3 (להלן: "התובעות").
12
13 4. המנוחה ערכה את צוואתה הקודמת (להלן: "הצוואה הראשונה") ביום 12/2/2007,
14 במסגרתה הורישה את כל רכושה לחמשת ילדיה בחלקים שווים.
15
16 5. ביום 2/9/2009, ערכה המנוחה את צוואתה המאוחרת (להלן: "הצוואה השנייה") ועיקר
17 הוראותיה הינן כדלהלן:

18
19 (א) לבן הצעיר הורישה את דירת הקרקע ברחוב *** בשווי של כ-1,800,000 ₪ -
20 2,000,000 ₪.

21

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 15-05-27976 פלוגית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

- 1 (ב) לבן הבכור הורישה את הדירה ברחוב *** בשווי של כ-600,000 ₪.
- 2
- 3 (ג) לכל אחת מבנותיה הורישה 1/3 מזכויותיה הכספיות, כ-100,000 ₪ לכל אחת.
- 4
- 5 6. בנויתה של המנוחה הגישו התנגדות לבקשת צו קיום הצוואה השניה בטענה כי המנוחה כלל
- 6 לא הייתה צלולה בעת חתימתה על הצוואה, לא ידעה על מה היא חותמת, ולא הבינה את
- 7 משמעות הצוואה עקב מצבה הרפואי באותה עת.
- 8
- 9 7. המתנגדות הוסיפו וטענו כי בשנים שקדמו לפטירתה של המנוחה התגורר עמה בנה הצעיר,
- 10 אשר הפעיל עליה השפעה בלתי הוגנת לצורך שינוי צוואתה הראשונה לטובתו, ומשכך
- 11 ביקשו ליתן צו קיום לצוואה הראשונה מיום 12/2/2007.
- 12
- 13 8. נתבע 2 ונתבע 3 הגישו מצידם, בקשה לקיום הצוואה מיום 2/9/2009 אשר בה הם הזוכים
- 14 העיקריים, והגישו התנגדות לבקשת צו הקיום.
- 15
- 16 9. עוד יצוין, כי התובעות הגישו בקשה להוכחת צוואה עקב אובדנה של הצוואה המקורית
- 17 מיום 12/2/2007 וזאת דרך הגשת העתק.
- 18
- 19 10. ב"כ האפוטרופוס הכללי הודיע כי אין בכונתו להתערב בהליכים.
- 20
- 21 **טענות התובעות**
- 22
- 23 11. התובעות טוענות כי הצוואה השניה אינה מתיישבת כלל וכלל עם אופיה וערכיה של אמון
- 24 המנוחה. האם, אשר חרטה על דגלה ערכים של שוויון, אחדות, שלום ורעות, הבהירה מספר
- 25 רב של פעמים במהלך חייה, בהתנהגותה ובדבריה, כי לאחר מותה רכושה יחולק שווה
- 26 בשווה בין חמשת ילדיה.
- 27
- 28 12. לטענת התובעות, לאחר פטירת אביהן ולבקשת אמון, הסתלקו הן מחלקן בעיזבון אביהן,
- 29 מתוך ידיעה כי בבוא העת כל רכוש המשפחה יחולק באופן שווה בין חמשת האחים.
- 30
- 31 13. בנוסף, המנוחה שיתפה את ילדיה באופן גלוי על עצם קיומה של הצוואה הראשונה, שנערכה
- 32 שנה לאחר פטירת בעלה ואביהם ז"ל, והדגישה כי כל ילדיה שווים זה לזה, ובביתה לא
- 33 יתחוללו סכסוכים כספיים כפי שהיו במשפחתה ובמשפחת האב.
- 34

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 27976-05-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

14. התובעות מוסיפות וטוענות כי היחס השוויוני של המנוחה לחמשת ילדיה בא לידי ביטוי גם בעזרה כספית זהה, וזאת על אף רצונו של הבן הבכור לקבל סכום כסף גדול יותר אשר נתקל בסירוב נחרץ מצד האם. בנוסף, אחת מהדירות שבבעלותה של האם המנוחה נחשבה כמעין דירת מעבר אשר שימשה כל ילד שנישא כדירת מגורים התחלתית, שאותה פינה באופן אוטומטי כאשר הבא אחריו בא בברית הנישואין.
15. לדברי התובעות, בשנותיה האחרונות של אמן המנוחה, מצבה הפיזי והנפשי הלך והידרדר. המנוחה היתה חולת סרטן ומחלה נוראית זו קיננה בגופה יותר מעשור ותקפה אותה שלוש פעמים. המנוחה עברה סדרות של טיפולים כימותרפיים והייתה במעקב במחלקה האונקולוגית בבית החולים ***.
16. לטענת התובעות, בעקבות לכתו של אביהן לבית עולמו והתפרצות המחלה הקשה בגופה של אמן, מצבה של המנוחה החמיר וזו הייתה שרויה בדיכאון, מאסה בחייה ואמרה לא פעם שברצונה למות ולחבור לאביהן שבשמיים, היא סבלה מכאבים עזים ולא הרבתה לצאת מהבית, והתובעות סייעו לה במטלות הבית.
17. לדברי התובעות, אמן סבלה מהתעמרותו של הנתבע 3. לטענתן, הנתבע 3 הטיל אימה בבית וכתוצאה מכך המנוחה פחדה ממנו. נטען כי נתבע 3 היה צועק על המנוחה, מתנהג בבריונות כלפיה וכלפי יתר בני המשפחה, השתלט על הרכב המשפחתי ולא נתן לאיש להשתמש בו, איים על המנוחה שמא תתייעץ עם שאר האחים לגבי החלטות הקשורות לניהול הבית, ודרך שררה שלט בנעשה בבית.
18. תואר על ידי התובעות כי הנתבע 3 החל מסתגר עם המנוחה בחדרה, בעוד היא סובלת מכאבים ומפעיל עליה מניפולציות.
19. התובעות טוענות כי הצוואה השניה אינה משקפת את רצונה האמתי של המנוחה והינה פועל יוצא של השפעה בלתי הוגנת אשר הפעיל הנתבע 3 על המנוחה, ועל כן בטלה היא בהתאם לסעיף 30(א) לחוק הירושה, תשכ"ה-1965. משכך, יש לקיים את הוראות צוואתה הראשונה של המנוחה.
- טענות הנתבעים**
20. נתבע 3 טוען כי המנוחה כתבה את הצוואה וחתמה עליה במודע ומרצונה החופשי, ללא שום השפעה מצידו או כל אדם אחר.

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 27976-05-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

- 1 מוסיף וטוען הנתבע 3 כי במועד כתיבת הצוואה הייתה המנוחה צלולה לחלוטין, עצמאית
2 ואיתנה בדעתה כפי שהייתה עד יומה האחרון, כארבע שנים לאחר מכן.
3
- 4 לדברי הנתבע 3, הוא לא שכנע או השפיע על המנוחה לשנות את צוואתה הראשונה לטובתו,
5 ואף לא ידע על קיומה, עד למעמד פתיחתה של הצוואה בביתו של עורך הצוואה, וזאת שנה
6 לאחר מועד פטירתה של אמו.
7
- 8 הנתבעים טוענים כי הצוואה עומדת בכל דרישות החוק ואף נערכה אצל אותו עורך דין אשר
9 ערך את הצוואה הראשונה, כשנתיים קודם לכן.
10
- 11 נתבע 3 הכחיש כי נהג להסתגר עם אמו המנוחה בחדרה וכי הפעיל עליה לחץ, הואיל
12 ולטענתו, רוב שעות היום כלל לא שהה בבית מאחר והיה יוצא בבקרים וחוזר בערבים, והוא
13 מייחס את הנאמר עליו לחלק ממסע ההכפשה המתנהל כנגדו.
14
- 15 הנתבעים טוענים כי השינוי הדרמטי בצוואה השניה של המנוחה, וזאת לטובתו של הנהנה
16 העיקרי – הבן ***, נבע מדאגתה של האם לבן הזקונים שלה, אשר בניגוד לשאר אחיו היה
17 רווק וטרם הקים משפחה בעצמו. בעטיה של סיבה זו, החליטה האם המנוחה לשנות את
18 צוואתה ולהעניק ל*** את החלק הארי מעיזבונה.
19
- 20 **דיון והכרעה**
- 21
- 22 **השפעה בלתי הוגנת**
- 23
- 24 26. סעיף 30א) לחוק הירושה, תשנ"ה-1965 קובע:
25
26 "הוראת צוואה שנעשתה מחמת אונס, איום, השפעה בלתי הוגנת, תחבולה או תרמית –
27 בטלה".
28
- 29 27. הסעיף מונה חמש עילות לבטלותה של צוואה. בע"א 5185/93 היועמ"ש נ' מרום, מט(1)
30 אומר כבוד השופט המנוח חשין:
31
- 32 "נקל להבין כי מידרג הפגיעה ברצונו של המצווה דרכו היא מן הכבד אל הקל – מן האונס
33 אל האיום ומן האיום אל ההשפעה הבלתי הוגנת – ואנו ענייננו הוא בקלה שבין הרעות. כך
34 לכאורה, אך רק לכאורה. שכן אונס נבחין בו למראה עינינו, וכך אף נכיר באיום כי יבוא;
35 אלו שתי רעות שעניינן במעשים הנגלים לעין, והאדם ישפוט למראה עיניו. השפעה בלתי

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 15-05-27976 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

- 1 הוגנת עניינה בנפשו ובנשמתו של אדם. וגם אם אמרנו כי מצבו הנפשי של אדם הוא נתון
2 שבעובדה ממש כמצב קיבתו ועיכולו, הנה "האדם יראה לעיניים וה' יראה ללבב" (שמואל
3 א, טז, ז [א]). בהליך פלילי נוכל ללמוד על כוונתו של אדם מתוך מעשיו – מעשיו יחייבוהו
4 ומעשיו יזכוהו – ואולם כיצד נדע אם נתכוון פלוני "באמת" לצוות את רכושו כפי שציווה
5 או עם הונעה נפשו בשל השפעה בלתי הוגנת? אכן, נושא זה מעורר מעצמו קשיי ראיות
6 רבים, ובייחוד כך בודענו כי הגיבור הראשי אינו עוד עמנו ואת פיו לא נשאל".
7
8 .28 הכלל המשפטי אינו קובע כי יש לפסול כל צוואה שנעשתה תחת השפעה או שכנוע מצד מי
9 מהנהנים ממנה, אלא שחוסר ההגינות שבהשפעה הוא הפסול ולא עצם האפשרות לקיום
10 השפעה. (ראה ספרם של שוחט, גולדברג ופלומין: "דיני ירושה ועזבון", הוצאת סדן,
11 מהדורה שישית מורחבת, תשס"ה 2005, עמ' 100).
- 12
13 .29 בע"א 4902/91 גודימן נ' ישיבת שם בית מדרש גבוה להוראה ודיינות, מט(2) 441 בית
14 המשפט העליון מבחין בין השפעה כשאלה עובדתית לבין אי ההגינות שבהשפעה כשאלה
15 ערכית נורמטיבית. השפעה בלתי הוגנת היא השפעה שיש בה מרכיב של אי הגינות שעל פי
16 מושגים של מוסר אישי וחברתי יש בו כדי להצדיק את ביטולה של הצוואה. מעבר להוכחת
17 קיומה של השפעה ברמה העובדתית, על בית המשפט להשתכנע מנסיבותיה של אותה
18 השפעה בקיומו של מרכיב בלתי הוגן שיש בה ושאכן הצוואה היתה פועל יוצא של אותו
19 מרכיב.
20
21 .30 ועוד, בע"א 2500/93 שטיינר נ' המפעל לעזרה הודית של ארגון עולי מרכז אירופה, (נ3)
22 338 קובעת השופטת בייניש:
23
24 "על קיומה של השפעה בלתי הוגנת ניתן ללמוד מגורמים שונים ומשתנים. מצבו הפיזי של
25 המצווה, מצבו המנטאלי והנפשי, מידת חולשתו וסוג התלות שהוא תלוי בזולת, בדידותו
26 וניתוקו מאנשים אחרים, מערכת הקשרים בינו לבין האדם שהוא נזקק לו וקשריו עם
27 אחרים – כל אלה יש בהם כדי להשפיע על מידת השתעבדות רצונו ואובדן השליטה בו, או
28 על חשש מפני קיומו של מצב כזה".
29
30 .31 ההלכה קובעת כי נטל ההוכחה לקיומה של השפעה בלתי הוגנת מוטל על הטוען לקיומה.
31 (ראה: ע"א 245/85 אנגלמן נ' קליין, מג(1) 772).
- 32
33 .32 לעניין זה, ראה דבריו של מ"מ הנשיא כבי' השופט זילברג בעא 190/68 סוטיצקי נ'
34 קלינברוט, כב(2) 138:
35

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 27976-05-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

1 "כל עוד אין ראייה מהימנה על מציאותה של השפעה הבלתי הוגנת, הזוכה הוא מבקש
2 הקיום ולא מבקש הביטול".

3
4 33. בדנ"א 1516/95 מרום נ' היועמ"ש, נב (2) 813 מסכם כב' השופט מצא את אבני הבוחן שבית
5 המשפט עשוי להסתייע בהן בבואו להכריע בדבר קיומה של השפעה בלתי הוגנת:

6
7 "א. תלות ועצמאות – המבחן הבסיסי להכרעה בדבר קיומה ועוצמתה של תלות הוא
8 מבחן העצמאות. זהו מבחן של מידה, המיוסד על היותן של "עצמאות" ו"תלות"
9 שני מושגים הפכיים. השאלה שבית המשפט מציג לעצמו היא, כלום בתקופה
10 הרלוונטית לעשיית הצוואה היה המצווה "עצמאי" – מן הבחינה הפיזית ומן
11 הבחינה השכלית-הכרתית – ועד כמה. לתשובה לשאלה זו יש משקל רב בגיבוש
12 ההכרעה: ככל שהמצווה היה עצמאי יותר מכל אחת משתי הבחינות האמורות,
13 תתחזק נטיית בית המשפט לשלול קיום תלות של המצווה בנהנה. והוא הדין,
14 כמובן, בהיפוך היוצרות. ככל שהמצווה היה עצמאי פחות, באיזו משתי בחינות
15 אלו, תתחזק הנטייה להרחיב את קיום התלות.

16
17 ב. תלות וסיוע – מקום שבו מתברר, כי המצווה אכן לא היה עצמאי ועקב כך נזקק
18 לסיוע הזולת, מתעורר צורך לבחון אם הקשר שהתקיים בינו לבין הנהנה התבסס
19 על מתן הסיוע שהמצווה נזקק לו (פרשת רכטמן הנ"ל [8], בעמ' 772). ואם היה זה
20 הנהנה, אשר סייע למצווה להתגבר על קשייו ומגבלותיו, ייטה בית המשפט
21 לקבוע שהמצווה היה תלוי בנהנה... חשיבות מיוחדת נודעת, בעניין זה, לשאלה
22 אם הנהנה היה היחיד שסייע למצווה בכל צרכיו, או שהמצווה הסתייע גם
23 באחרים. הדעת נותנת שכאשר אנשים אחדים חולקים ביניהם את מטלות הסיוע,
24 מידת תלותו של המצווה בכל אחד מהם היא, מטבעה, קטנה יותר, ומתמעט
25 החשש להיווצרות תלות העלולה להוות פתח להשפעה בלתי הוגנת. לא כן הדבר
26 מקום שבו הנהנה היה האדם היחיד אשר סייע למצווה. סיועו של אדם אחד עלול
27 להעמיד את המצווה במצב של תלות מוחלטת באדם המסייע לו, וקיום מצב
28 דברים כה עשוי להוות שיקול התומך בהקמת חזקה להשפעה בלתי הוגנת.

29
30 ג. קשרי המצווה עם אחרים – ההכרעה בשאלה, אם ועד כמה היה המצווה תלוי
31 בנהנה, עשויה להיות מושפעת גם מהיקף הקשרים שקיים המצווה עם אחרים
32 זולת הנהנה וממידתם. ככל שיתברר כי בתקופה הרלוונטית לעריכת הצוואה היה
33 המצווה מנותק לחלוטין מאנשים אחרים, או שקשריו עם אחרים היו מועטים
34 ונדירים, תתחזק ההנחה שהמצווה אכן היה תלוי בנהנה. אכן, בעצם בידודו של
35 המצווה מן העולם יש כדי להגביר את תלותו בנהנה. מכאן, שלעניין ההכרעה

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 27976-05-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

1 בשאלת התלות אין זה מעלה או מוריד מה גרם לבידודו של המצווה; כלום היה זה
2 הנהנה, או התנהגותם של אחרים, או שמא בידודו של המצווה נבע מסיבות שהיו
3 קשורות במצבו האובייקטיבי...
4

5 ד. מבחן נסיבות עריכת הצוואה – סעיף 35 לחוק הירושה קובע, כי מי שלקח חלק
6 בעריכת צוואה – הוראת הצוואה המזכה אותו, או את בן-זוגו, בטלה. ואולם אפשר
7 שמעורבות הנהנה לא תגיע עד כדי לקיחת חלק בעריכת הצוואה, אך תהווה ראיה
8 לכאורה להשפעה בלתי הוגנת על המצווה, או, למצער, שיקול רלוונטי להקמת
9 חזקה בדבר קיומה של השפעה כזאת עליו...".
10

11 34. הלכה היא כי שימוש במבחנים אלה, כמו גם במבחנים נוספים שנגזרים או מתחייבים
12 מנסיבותיו של המקרה דנן, ראוי כי ייעשה בזהירות רבה, תוך הבנה כי בתלות כשלעצמה,
13 אין משום ראיה מספקת לקיומה של השפעה בלתי הוגנת, ואף לא להקמת חזקה בדבר
14 קיומה. קרי, לא התלות היא העיקר, אלא ההסתברות שהתלות שללה את רצונו החופשי של
15 המצווה. הוא הדין גם במבחן הסיוע. תלותו של המצווה בסיועו של הזולת אינה בהכרח
16 תלות השוללת את רצונו החופשי של המצווה או מקימה בסיס לחזקה בדבר קיומה של
17 השפעה בלתי הוגנת. כך הוא גם ביחס לבחינת קשריו של המצווה עם אחרים, וכך גם
18 בהסקת מסקנות מנסיבות עריכת הצוואה.
19

20 35. נוסף לכך, נקבע כי לצורך הכרה בקיומה של השפעה בלתי הוגנת אין הכרח כי יתקיימו כל
21 המבחנים שפורטו לעיל, ודי בקיומם של חלק מהמבחנים כדי להצביע על קיומה של השפעה
22 כאמור. יתרה מזאת, בית המשפט רשאי לעשות שימוש במבחנים נוספים לצורך גיבוש
23 הכרעתו.
24

מן הכלל אל הפרט

25
26
27 36. בצוואה שלפניי לא נפל פגם צורני כלשהו. משכך, הנטל להוכחות הטענה של השפעה בלתי
28 הוגנת מונח לפתחו של הטוען לקיומה של אותה השפעה (ראה: שמואל שילה, "פירוש לחוק
29 הירושה" (1995) עמ' 270). הוכחת טענה של השפעה בלתי הוגנת אינה קלה ולא אחת דרך
30 ההוכחה היא על ידי סתירת החזקה שהצוואה משקפת את רצונו האמתי של המצווה
31 והעברת הנטל לטוען לקיום הצוואה (ראה: שמואל שילה, עמ' 271).
32

33 37. בפרשת מרום נקבע כי: "על המתנגד לקיום הצוואה להוכיח קיומן של נסיבות מיוחדות
34 היוצרות חזקה עובדתית בדבר השפעה בלתי הוגנת, או אז עובר אל המבקש את קיום
35 הצוואה נטל השכנוע לסתור את החזקה העובדתית כי היתה השפעה בלתי הוגנת שפעלה

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 27976-05-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

1 לעריכת הצוואה, ואם אין הוא מרים נטל זה, כי אז נותרת החזקה העובדתית בעינה, והכף
2 מוכרעת לטובת המתנגד". (ראה: שאול שוחט "פגמים בצוואות" (מהדורה שלישית –
3 2016).

4
5
6 38. אבחן אפוא את הטענה בדבר השפעה בלתי הוגנת בהתאם לארבעת המבחנים האמורים
7 לעיל.

מבחן התלות והעצמאות

8
9
10
11 39. מן ההיסטוריה הרפואית של המנוחה העולה מבין שלל המסמכים הרפואיים שצורפו לתיק,
12 לאחר שניתן על ידי בית המשפט צו להמצאת מסמכים, נמצא כי המנוחה אובחנה כחולה
13 במחלת סרטן מסוג תימומה בשנת 2002 ועברה ניתוח והקרנות. בשנת 2007 עברה ניתוח
14 חוזר בשל הישנות המחלה, ולאחריו קיבלה טיפול כימי. בשנת 2011 – 2012 חלה הישנות
15 נוספת של המחלה בבית החזה והמנוחה החלה שוב בטיפולים כימיים במחלקה
16 האונקולוגית בבית החולים ***.

17
18 40. בנוסף, צוין כי המנוחה סבלה מיתר לחץ דם, יתר שומנים בדם, סכרת, מיאסטיניה גרביס,
19 אנמיה קשה, אי ספיקת לב שבעקבותיו עברה צנתור. בעטיין של מחלות שונות אלה נדרשה
20 ליטול כ-13 תרופות לפי חלוקת שעות: בוקר, צהריים וערב.

21
22 41. בשנת 2012 אף סבלה המנוחה מהחמרה נשימתית והפרעות קצב חוותה דום לב ובוצעה בה
23 החיאה.

24
25 42. לא למותר לציין, כי בשנותיה האחרונות מצבה הבריאותי של המנוחה היה בכי רע. מחלת
26 הסרטן תקפה את גופה 3 פעמים, ויחד עם זאת אף סבלה ממחלות נוספות.
27 לא זו אף זו, מפרוטוקולי הדיונים עולה כי כל חמשת ילדיה של המנוחה ואף שכנתה
28 הקרובה העידו כי גם מצבה הנפשי היה ירוד וזאת עקב פטירת בעלה ומצבה הבריאותי
29 הקשה.

30 תובעת 1 בעדותה לפרוטוקול הדיון מיום 14/4/2016 בעמ' 14-15:

31 "אמי בשנים אחרונות מצבה הלך והדרדר, היא כל הזמן אמרה שהיא רוצה למות ולחבור
32 לאבי. היו לה כאבים עזים, היו לה קשיי נשימה, כל הזמן היינו עוטפים אותה ומנסים
33 לרומם את רוחה".

34 תובעת 3 בעדותה לפרוטוקול הדיון מיום 11/1/2017 בעמ' 23:

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 15-05-27976 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

1 "אמי לאחר שאבי נפטר, ושנה לאחר מכן שהיא חלתה במחלה היתה מאוד חלשה פיזית
2 ונפשית, היא מאסה בחיים, תמיד היא אמרה: האור שלי הלך, השאיר אחריו רק אבנים,
3 היא מאסה בחומר. היא אפילו השתמשה בנוגדי דיכאון ובכדורי שינה, היא לא היתה
4 מרבה לצאת מהבית".

5
6 השכנה *** בעדותה לפרוטוקול הדיון מיום 11/1/2017 בעמ' 31:

7 "ש. כיצד פטירת בעלה ופרוץ מחלת הסרטן השפיעו עליה?

8 ת. היה לה קשה הם היו זוג שעושים מעל ומעבר למען הבית, הם היו זוג יונים, והיה קשה
9 הקטע הזה שהוא נפטר והיה קשה לה בבית כי הכל נפל עליה, והיה לה קצת קשה.

10 ש. איך התרשמת מהמצב הבריאותי והנפשי?

11 ת. היתה לה התמודדות עם הילדים, היה לה קשה, בואי נגיד שאם יש משהו שהילדים
12 היו באים, הרווקים, הנשואים, לפעמים היה קצר, היה קשה לה להתמודד, היה לה קשה
13 מאוד".

14
15 שאלות בית המשפט:

16 "ש. מאיזה שנה את מכירה אותה?

17 ת. בערך 24 שנה.

18 ש. האם חל בה שינוי משנת 2007 ל-2009?

19 ת. מבחינה נפשית? היא היתה צלולה.

20 ש. האם מ-2007 ל-2009 היא הפכה להיות פחות חזקה משהיתה?

21 ת. מבחינה נפשית כן, היה לה קשה...

22 ש. אבל היא לא איבדה כל עניין בחיים....

23 ת. היו רגעים שהיא רצתה למות".

24
25 נתבע 3 בעדותו לפרוטוקול הדיון מיום 11/1/2017:

26 בעמ' 45: "...היתה לה קצת מועקה..."

27 ובעמ' 47: "היו לה נפילות מתח..."

28 ובעמ' 52: "ש. שמעתי שהיא אמרה מאסתי בחיי, רוצה למות.

29 ת. כשהיה לה קשה לפני החגים היא אמרה את זה".

30
31 נתבע 2 בעדותו לפרוטוקול הדיון מיום 11/1/2017 בעמ' 63:

32 "ש. היא אמרה שהיא מאסה בחיים.

33 ת. היו לה קטעים של שבר, שהיתה ממש שבורה ואמרה אני רוצה למות".

34
35 יפים לעניין זה דבריו של כב' השופט ת' אור בפרשת מרום: 43.

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 27976-05-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

1
2 "בבחינת טענה של השפעה בלתי הוגנת, יש חשיבות רבה לראיות בדבר מצבו הבריאותי
3 והנפשי של המצווה. ודוק: אין מדובר בבחינה של כשירותו של המצווה לעשות צוואה.
4 למצבו הבריאותי והנפשי של המצווה חשיבות רבה אפילו היה המצווה כשיר, מבחינה זו,
5 לעשות צוואה. אכן, מצבו הבריאותי והנפשי של המצווה עשוי להיות חשוב לצורך הכרעה
6 אם היה המצווה מועד לפעול תחת השפעה, אשר תביאו להקנות את רכושו שלא בהתאם
7 לרצונו האמיתי. נפסק כי מצב נפשי וגופני רעוע של המצווה מחייב זהירות רבה כאשר
8 באים לעמוד על רצונם העצמאי כמצווים. הגם שאין במצב זה כשלעצמו כדי לשלול את
9 כושרם של המנוחים לצוות... הרי שיש בו כדי לשמש תמרור אזהרה באשר לאפשרות
10 היותם נתונים להשפעה בלתי הוגנת".

11
12 44. במקרה שלפנינו, חומר הראיות מלמד כי מצבה הנפשי והגופני של המנוחה בעת עריכת
13 הצוואה היה קשה. היא נאלצה להתמודד עם מחלת הסרטן שתקפה את גופה 3 פעמים,
14 נותחה, ועברה הקרנות וטיפולים כימותרפיים, יחד עם שלל מחלות אחרות. על כך
15 שכוחותיה הנפשיים תשו העידו כל קרוביה, ואף המנוחה הבהירה לא פעם שברצונה למות.

16
17 הבת *** העידה כי מצבה הנפשי של אמה היה קשה, ואף שטענה כי המנוחה הייתה צלולה
18 הרי שברי כי מצב נפשי כזה כפי שהוצג מהווה כר להשפעה בלתי הוגנת, במיוחד מאחר
19 והוכח כי חששה מהבן ***, וכאמור בפסיקה, הדבר משמש תמרור אזהרה.

20
21 45. דברים אלה – ובמיוחד מצבה הנפשי של המנוחה בתקופה הנדונה – הם בעלי משקל רב
22 בבחינת אפשרות קיומה של השפעה בלתי הוגנת על המנוחה. יש בדברים כדי להעיד על כך
23 שהמנוחה הייתה מועדת באופן מובהק להשפעת הזולת באותה תקופה.

מבחן תלות וסיוע

24
25
26
27 47. במבחן זה יש להבחין בין סיוע יומיומי לבין סיוע הקשור לצוואה. בכל הנוגע להתנהלות
28 יומית, דומה שהתלות הייתה קיימת ונוכחת, אך לא רק כלפי נתבע 3 – הנהנה העיקרי, אלא
29 שגם שאר הילדים נרתמו לעזרת המנוחה. בנוסף, מכלל העדויות שנשמעו, התרשמתי שהבת
30 *** הייתה זו שהייתה הקרובה והסמוכה ביותר למנוחה. משכך, לא מצאתי כי מבחן זה
31 התקיים וכי זו הייתה תלויה לחלוטין בבניה.

32
33 הגב' *** בעדותה לפרוטוקול מיום 11/1/2017, בעמ' 35 שורות 6-12:

34 "ש. מי בעיקר היה סביבה וטיפול בה?"

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 27976-05-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

1 ת. הבנות היו נכנסים יום יום, ו*** היה בצבא, כשהייתי ב*** גם אני הייתי נכנסת אליה,
2 ו*** היה בא עם הילדים.
3 ש. מי בישל? ניקה?
4 ת הבנות. היו באות מבשלות וכו'.
5 ש. היתה בת שעשתה יותר?
6 ת. ***".

7
8 נתבע 3 בעדותו לפרוטוקול מיום 11/1/2017 בעמ' 53 שורות 3-6)
9 "ש. זה נכון ש*** היתה זו שבעיקר טיפלה וסעדה את האמא בשנים האחרונות, ניקתה
10 את הבית והכינה את האוכל.
11 ת. כן, *** היתה דואגת לאמא, היתה עוזרת לאמא, היתה קרובה לאמא".

מבחן קשרי המצווה עם אחרים

12
13
14
15 48. בחינת התשתית הראייתית שהונחה בפני, מצביעה על כך, שהמנוחה קיימה קשרים עם
16 אחרים, כך גם עם שאר ילדיה, שגרו בסמוך לה, ובעיקר עם בתה ***, אשר על פי העדויות,
17 לה היה הקשר ההדוק ביותר עם המנוחה.

18
19 עדות הבת *** בעמ' 14 לפרוטוקול הדיון מיום 14/4/2016 :
20 "אני גרה בקרבתה של אמי, היא היתה האדם הקרוב אלי, היה לנו קשר קרוב מאוד, קשר
21 מעולה, הייתי המון אצלה..."
22 "אני אישית הייתי כל הזמן סביבה, סעדתי אותה, עזרתי לה".

23
24 עדות הבת *** בעמ' 31 לפרוטוקול הדיון מיום 11/1/2017 :
25 "מי שסעד וניקה אותה זו *** ואני..."

26
27 עדות משיב 3 בעמ' 53 לפרוטוקול הדיון מיום 11/1/2017 :
28 "ש. זה נכון ש*** היתה זו שבעיקר טיפלה וסעדה את האמא בשנים האחרונות, ניקתה
29 את הבית והכינה את האוכל?
30 ת. כן...".

31
32 49. נוסף לכך, התובעות בעצמן טוענות כי קיימו קשר שוטף עם המנוחה.
33 עדות הבת *** בעמ' 31 לפרוטוקול הדיון מיום 11/1/2017 :
34 "מי שסעד וניקה אותה זו *** ואני...".

35

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 15-05-27976 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

1 הבת *** העידה שעד 2010 היתה חוזרת בכל סוף שבוע הביתה (עמ' 25 לפרוטוקול, שורות
2 9-10).

3
4 50. יתרה מזאת, המנוחה קיימה קשר קרוב לשכנתה הגב' *** שהעידה בבית המשפט כי
5 "**** היתה שכנה, היא היתה כמו אחות בשבילי והיינו בקשר טוב... הייתי איתה הרבה"
6 (עמ' 31 לפרוטוקול, שורה 20).

7
8 51. מן האמור לעיל עולה כי המנוחה לא הייתה מבודדת ומנותקת מאחרים ולא נעשו ניסיונות
9 כלשהם למנוע את כניסתם של שאר בני המשפחה או למדרם מבית המנוחה. אולם אין
10 להתעלם מכך כי *** גר עמה ממועד עריכת הצוואה השניה, וכי היא התקשתה להתמודד
11 איתו.

מבחן נסיבות עריכת הצוואה

12
13
14
15 52. יש לבחון האם הנתבע 3, הנהנה העיקרי על פי הצוואה, היה מעורב בעריכת הצוואה, והאם
16 מעורבות זו, ככל שישנה, מלמדת על קיומה של השפעה בלתי הוגנת. ראה לעניין זה ספרם
17 של שוחט, גולדברג ופלומין, "דיני ירושה ועזבון" (מהדורה שישית, תשס"ה-2005), עמוד
18 : 101

19
20 "... יש ליתן את הדגש באי ההגינות שבהשפעה כתוצר של אופי מערכת היחסים שבין
21 המשפיע למושפע. לא קיומה של ההשפעה פוסל את הצוואה, אלא קיומו של יסוד בלתי
22 הוגן בה שעיקרו ניצול תלותו, חולשתו או חוסר יכולתו של המצווה לעשות צוואה לטובת
23 הנהנה. יסוד אי ההגינות שבהשפעה נלמד, אם כך, מנסיבות הפעלתה, ולא דווקא בשל
24 מטרת המעשה או בשל התוצאות שאותן מבקש המשפיע להשיג (ע"א 7506/95 שוורץ נ'
25 בית אולפנא בית אהרון וישראל, נד(2) 215; ע"א 681/77 מרק נ' שאבי, לג(1) 7; ע"א 196/85
26 רוזנפלד נ' סלנט, לט(4) 555). לא תוכנה של הצוואה הוא הקובע את קיומה של השפעה
27 בלתי הוגנת, אלא נסיבות עריכתה והליכי עריכתה" (ע"א 750/90 כולל בית יהודה נ' גוטר,
28 מה(1) 498).

29
30 53. למנוחה הייתה צוואה קודמת משנת 2007, אשר אותה שינתה בשנת 2009. בצוואתה
31 הראשונה קבעה המנוחה כי כל רכושה יחולק שווה בשווה בין חמשת ילדיה. שנתיים לאחר
32 מכן ערכה המנוחה שינויים בחלוקת רכושה וקבעה כדלקמן:
33

34 "**** יהיה יורשי הבלעדי בדירה ברחוב *** ולא יהיה זכאי לדבר מה נוסף.

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 27976-05-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

1 *** (בני הקטן) יהיה יורשי הבלעדי בדירת הקרקע ברחוב *** ולא יהיה זכאי לדבר מה
2 נוסף.

3 שלוש בנותיי, ***** יהיו יורשותיי הבלעדיות ובאופן שווה (כ"א 1/3) בכל זכויותיי
4 הכספיות".

5
6 54. שערך שווי הדירה אותה ירש *** הוא לערך 600,000 – 700,000 ₪. שערך שווי הדירה
7 אותה ירש הבן הצעיר *** הוא לערך 2,000,000 ₪. שווי הזכויות הכספיות של המנוחה
8 מסתכמות ב-300,000 ₪ לערך.

9
10 55. בחינת נסיבות עריכת הצוואה נשוא המחלוקת מעלה תמיהות ותהיות רבות, אשר יש בהן
11 כדי להעלות חשש כי הצוואה נערכה תחת השפעתו הפסולה של נתבע 3, ולהלן יפורטו עיקרי
12 הדברים.

עדות עורך הצוואה:

13
14
15
16 56. בחינת עדות עוה"ד עורך הצוואה, מעלה סימני שאלה רבים בנוגע לנסיבות עריכת הצוואה.
17 עוה"ד שערך את שתי צוואות המנוחה, לא ידע להעיד באופן מדויק על נסיבות עריכת
18 הצוואה השניה ואף נתגלו סתירות רבות בעדותו.

19
20 57. ראשית, עורך הצוואה העיד כי המנוחה דיברה איתו בטלפון יום לפני בואה לביתו למטרת
21 עריכת הצוואה, והוא אינו זוכר האם ערך את השינויים במחשב יום טרם הגעתה של
22 המנוחה אליו או באותו הבוקר. זאת, על אף כי מדובר בשינויים מהותיים מצוואתה
23 הראשונה של המנוחה שאותה ערך שנתיים קודם לכן, אשר קבעה חלוקה שוויונית בין כל
24 חמשת הילדים.

25
26 58. שנית, בתחילת עדותו אמר עורך הצוואה כי ניסה להניא את המנוחה מהשינוי, אך בהמשך
27 ולשאלת בית המשפט השיב תשובה הסותרת את דבריו הקודמים וטען כי לא התערב
28 בבקשתה של המנוחה, ויש בסתירה זו כדי להשליך על מהימנות עדותו.

29
30 ת. למיטב זכרוני שאלתי אותה יותר מפעם אחת ואף ניסיתי להניא אותה מהשינוי,
31 אבל זה לא עזר... ולא זכור לי אם עשיתי את השינויים במחשב יום לפני או באותו
32 בוקר שהגיעה אלי, אבל בהחלטה היא באה, ושאלתי אותה למה היא צריכה את
33 זה, היא אמרה לי בצורה מפורשת שהיא חושבת שהבנות יסתדרו, כך היא אמרה.
34 היא חתמה על השינוי ולא הצלחתי להניא אותה לחזור בה מהשינוי". (עמ' 5
35 שורות 17-21 לפרוטוקול).

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 27976-05-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

- 1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
59. לשאלת בית המשפט מהו השינוי שנערך בצוואה ענה כי:
- "...בהתחלה היה שווה בשווה, ולאחר מכן היא אמרה שהבנות יסתדרו, שיש להן את הבית שהן גרו קודם לכן, אני לא התערבתי במה שהיא ביקשה..." (עמ' 6 שורות 13-14 לפרוטוקול).
60. שלישית, לדברי עורך הצוואה, לא ידעה המנוחה להסביר השינוי בצוואות, ורק ענתה כי "הבנות יסתדרו". זאת בניגוד לכל אשר היה עד אותו מועד, ואף על פי שהתובעות והנתבעים העידו כאחד כי אמן המנוחה התייחסה אל חמשת ילדיה כשווים בין שווים, כי לא הייתה קיימת אפליה בביתם וכי חונכו מיום היוולדם על ערכי האחדות, האחווה, השלום והרעות.
61. בהמשך חקירתו הוסיף כי:
- ש. הופתעת כשהיא התקשרה אליך ואמרה לך שהיא רוצה לשנות את הצוואה?
ת. הופתעתי – לא, קורה שמבקשים לשנות את הצוואה.
ש. הבנות שאלו אותך מה ההסבר לכך ואמרת שאתה בעצמך היית מופתע.
ת. נכון שהייתי מופתע, והיא חזרה על כך שהבנות יסתדרו. לא יכולתי להפעיל לחץ עליה כדי לשנות את זה, זה לא התפקיד שלי". (עמ' 10 שורות 17-22 לפרוטוקול).
62. לא למותר לציין כי, עדותו של עורך הצוואה עומדת בסתירה למה שלטענת הבת *** אמר לה במועד הקראת הצוואה השניה. " ...ביקשתי שיספר לי מה גרם לה לעשות את השינוי הזה, והוא אמר לי: לא שאלתי אותה על מנת לא להשפיע על דעתה, זה מה שהוא אמר לי". (עמ' 14 שורות 8-10 לפרוטוקול).
63. אציין כי איני מקבל את טענתו של עורך הצוואה בנוגע לאהדה הטבעית לבנים בעדה התימנית, מאחר וכל ילדיה של המנוחה וגם חברתה הטובה של המנוחה העידו כי האחרונה דגלה במהלך כל חייה בערך השוויון, וזו אף אינה מתיישבת עם הוראות צוואתה הראשונה של המנוחה, אשר בה נקבע כי רכושה יחולק שווה בשווה.
64. רביעית, כשנשאל עורך הצוואה האם ערך תרשומת פגישות עם המנוחה לאחר שחתמה על הצוואה הראשונה והצוואה השניה ענה: "לא, לפעמים אני רושם תרשומות שאני צריך, בנסיבות האלה לא ראיתי שום דבר שחייב אותי לעשות משהו שונה" (עמ' 8 שורות 24-26 לפרוטוקול).

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 27976-05-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

- 1 אמירה זו מנוגדת לנאמר בעדותו כי אכן היה מופתע משינוי הצוואה ואף שניסה להניא את
2 המנוחה מהשינוי לא פעם. "אני אמרתי לה לא פעם שזה לא ראוי..." (עמ' 10 שורה 12
3 לפרוטוקול).
- 4
- 5 .65 חמישית, עורך הצוואה הודה כי ידע על כך שהמנוחה חולה :
6 "ידענו על זה כי אשת אחי היתה חברה טובה שלה ובגלל שאנחנו גם די קרובים פיזית
7 מבחינת המיקום" (עמ' 8 לפרוטוקול שורות 6-7).
- 8
- 9 אך כשנשאל על מצבה הנפשי הירוד בשנים שקדמו לפטירתה עקב פטירת בעלה ומחלת
10 הסרטן שלה השיב כי "אני לא זוכר שהייתי מעורה". (עמ' 8 לפרוטוקול שורה 14), ולמרות
11 זאת טען בעלמא כי "לא הייתה לי סיבה לחשוש, לא ראיתי שמשהו השפיע עליה" (עמ' 8
12 לפרוטוקול שורות 7-8).
- 13
- 14 .66 שישית, עורך הצוואה לא ידע להסביר בעדותו מדוע ישנם חוסרים בצוואה השנייה לגבי
15 המיטלטלין והרכב, וזאת למרות שאלה הוזכרו בצוואה הראשונה (עמ' 11 לפרוטוקול
16 שורות 14-17).
- 17
- 18 .67 בכל האמור לעיל יש לדעתי בכדי לבסס תשתית ראייתית אשר תומכת בקיומה של השפעה
19 בלתי הוגנת על המנוחה לערוך את הצוואה נשוא המחלוקת.
- 20
- 21 .68 בנוסף למבחנים שהובאו לעיל, וכדי להכריע בשאלה האם המסקנה שהמצווה עשה את
22 צוואתו מחמת השפעה בלתי הוגנת אכן הינה המסקנה הסבירה היחידה העולה מכלל
23 הראיות שהובאו במשפט – אבחן אף את המבחנים המעשיים הבאים :
- 24
- 25 **מבחן הגיונה של הצוואה**
- 26
- 27 .69 צוואה אמורה לשקף את רצונו האמתי של המצווה. לבחינת אמתותה של הצוואה עשוי בית
28 המשפט להידרש לבדיקת הוראותיה באמת-מידה הגיונית. השאלה אינה אם הצוואה
29 סבירה על פי הבנתו של השופט, אלא אם היא סבירה על פי הבנת השופט את הגיונו של
30 המצווה. מן הראיות הבאות לפני בית המשפט, במסגרת הדיון בתוקפה של הצוואה, קרוב
31 שתצטייר בפניו תמונת חייו של המצווה עובר לכתובת הצוואה, קשריו החברתיים, ערכיו
32 והעדפותיו; ויעלה בידו לבדוק אם הצוואה, מנקודת מבטו המשוערת של המצווה, נראית
33 לכאורה הגיונית (ראה: פרשת מרום).
- 34

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 27976-05-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

70. מעדויות התובעות והנתבעים אף יחד, עולה כי המנוחה, הגב' *** , נהגה בשוויון כלפי כל אחד מבין חמשת ילדיה, בנים ובנות כאחד, ואלה חונכו ע"י המנוחה במהלך כל חייה ל"אחוה, שלום ורעות".
- 1
2
3
4
- 5 **תמיד דיברנו על שוויון ולא היתה אפליה, כולנו היינו שווים בין שווים, ***:**
6 **אמי התייחסה לכולם בצורה שווה, לא משנה בן או בת".**
7 (עמ' 14 לפרוטוקול הדיון מיום 14/4/2016 שורות 3-4)
- 8
9 **אנחנו גדלנו לאחדות ואמי תמיד רצתה שנהיה מאוחדים. צוות המילים ***:**
10 **שגדלנו עליהן זה אחווה ורעות.**
- 11
12 **אחוה, שלום ורעות (עמ' 18-19 לפרוטוקול שורות 24-26, 2). *** ממשיך:**
- 13
14 **אמי תמיד נהגה בשלום, שלוה ורעות, אלה מילים שתמיד חזרה עליהן ***:**
15 **בבית, היא התנהגה אלינו בצורה שוויונית, הן אם זה בן והן אם זה בת.**
16 **גם מבחינה כלכלית, היא עזרה לכולם שווה בשווה". (עמ' 23 לפרוטוקול**
17 **שורות 9-11).**
- 18
19 **אמא שלי התנהגה לכולם בסדר, דאגה שלכולם יהיה טוב, למי שהיה ***:**
20 **קושי כלכלי היתה עוזרת לו, הכל היה בסדר... (עמ' 50 לפרוטוקול שורות**
21 **17-18).**
- 22
23 **ש. נכון שאמכם תמיד רצתה שתהיו מאוחדים ושתהיה לכם שלום, שלוה**
24 **ורעות?**
- 25 **ת. חד משמעית, כך היה כשאמא בחיים... (עמ' 52 לפרוטוקול שורות 19-**
26 **20).**
- 27
28 **אמא תמיד דגלה בשוויון, זה היה המוטו שלה... תמיד ידענו שהיא חרטה ***:**
29 **על דגלה אהבה, שלום ורעות" (עמ' 62 לפרוטוקול שורות 17, 21).**
- 30
31 **71. עדותה של השכנה והחברה הטובה, הגב' *** , שהכירה את המנוחה מעל ל-24 שנים, אף היא**
32 **מחזקת את עדותן של התובעות והנתבעים:**
- 33
34 **ת. כולם היו אצלה עין אחת, תמיד. היא לא עשתה אפליות בין אף אחד".**
35 **ש. האם ידוע לך שהיתה לה העדפה מיוחדת ל***?**

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 27976-05-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

- 1 ת. לא, תמיד כולם היו שווים, היתה עושה ונותנת לכולם.
2 ש. היא אמרה כיצד היא רוצה שיתחלק הרכוש שלה?
3 ת. היא תמיד אמרה שהיא רוצה שיתחלק שווה בשווה.
4 ש. גם בשנת 2012 היא דיברה איתך שהיא רוצה שיהיה שווה בשווה בין כל הילדים?
5 ת. כן.
6 ש. מההיכרות רבת השנים שלך איתה האם לדעתך יש איזושהו הסבר הגיוני לחלוקת
7 העיזבון באופן לא שווה?
8 ת. אין לי מושג, הייתי בהלם. אין לי מושג.
9 ש. זה תואם לערכים שלה?
10 ת. לא, ממש לא."
11
12 72. בחינת שאלת הגיונה של הצוואה נשוא המחלוקת מחזקת את המסקנה בדבר קיומה של
13 השפעה בלתי הוגנת של הנתבע 3 על המנוחה. על פי תשקיף תמונת חייה של המנוחה, אשר
14 נגלה לעיני מתוך עדותם של כל האנשים הקרובים אליה ביותר, נתבעים ותובעים כאחד,
15 ניכר כי הוראות הצוואה השניה אשר קובעות חלוקה בלתי שוויונית כלפי חמשת ילדיה של
16 המנוחה עומדות בניגוד גמור לערכיה ואינן מתיישבות באופן הגיוני עם נקודת מבטה של
17 המנוחה אשר הצטיירה מפי חמשת ילדיה כאחד, ואף קיבלה חיזוק מעדותה של חברתה
18 הטובה – הגב' ***.
19 משום כך, ניתן לקבוע כי הצוואה השניה אינה משקפת את רצונה האמיתי של המנוחה.
20
21 **מבחן הקרבה הרגשית**
22
23 73. שאלה נוספת הטעונה בירור הינה – מה היה טיב יחסה הרגשי של המנוחה לנהנה?
24
25 74. לאורך העדויות טענו התובעות כי נתבע 3 – הנהנה העיקרי מהצוואה השניה, נהג במנוחה
26 בבריונות ובכוחניות, התנגח בה וצעק עליה רבות, ובעקבות הטלת אימתו על המנוחה גרם
27 לה לשנות את צוואתה הראשונה.
28 לא זו אף זו, טוענות התובעות כי נתבע 3 איים על המנוחה שלא תתייעץ עם אחיו *** ושכל
29 הקשור לבית יעבור אך ורק דרכו, הפעיל עליה מניפולציות ואף היה מסתגר עם המנוחה
30 בחדרה.
31
32 75. יתרה מזאת, טענו התובעות כי הנתבע 3 התנהג בצורה אגרסיבית ואלימה כל אימת שכן
33 משפחה הגיע לביקור בבית וציינו שבעבר אף התפתחה קטטה בין שני האחים בבית
34 המשפחה בעקבות שהותם של הנתבע 2 ואשתו, למורת רוחו של הנתבע 3.
35

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 15-05-27976 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

- 1 דברים אלה קיבלו חיזוק בעדותה של הגב' *** אשר העידה כי למנוחה היה קשה להתמודד
2 עם הנתבע 3.
3
- 4 ש" האם היא שיתפה אותך בקושי בהתמודדות שלה עם ***?
5 ת. *** היה קצת קשה, הוא היה רוצה דבר הוא היה עומד על שלו והיתה מוותרת,
6 רצתה תמיד שקט, היא היתה חולה, רצתה שקט, שלא יהיה בלגאן, שלא יהיו
7 מריבות, פשוט חיפשה את השקט שלה.
8 ש. זה נכון *** שיתפה אותך בכך *** צועק עליה, שהיתה שם סוג של
9 שתלטנות...?
10 ת. אני הייתי אצלה כמעט כל יום... *** שיהיה בריא היה קצת קשה, היה קשה לה.
11 ש. באיזה מובן. איך זה בא לידי ביטוי בחיי היום יום?
12 ת. שלפעמים היו מריבות על האוטו. היה באופן כללי קשה, ממש קשה.
13 ש. איך הוא נהג בה? איך הוא התייחס אליה?
14 ת. שהיה מרים את הקול לפעמים...
15 ש. מרים עליה את הקול?
16 ת. הוא צועק באופן כללי". (עמ' 32 לפרוטוקול שורות 8-23)
17
- 18 כאשר נשאלה הגב' *** על ידי בית המשפט על התנהגותו של *** כלפי המנוחה ענתה כי
19 בואם של האחים הנשואים וילדיהם לבית המשפחה הוביל למריבות עם הנתבע 3 אשר היה
20 רוצה שישרור שקט בבית. סיטואציות אלה גרמו למנוחה קושי רב, עצב ואפיסת כוחות.
21
- 22 ת" לאמא היה קשה להתמודד עם זה שהנושאים נכנסים והיו מריבות. היה קשה לה,
23 להתמודד איתם. הילדים נכנסים, *** רוצה שקט....
24 ש. היא פחדה ממנו?
25 ת. לא יודעת אם פחדה, היא רצתה תמיד שקט ושלווה, שלא יריבו, שישתדרו
26 ביניהם.
27 ש. ואם הוא היה צועק?
28 ת. היא היתה עצובה.
29 ש. מה היא היתה מרגישה?
30 ת. שאין לה כח.
31 ש. אם הוא היה דורש ממנה משהו מה היא היתה עושה?
32 ת. אני לא יודעת מה בסופו של דבר היא היתה עושה, אבל היא היתה נותנת לו,
33 שיהיה שקט. הייתי אומרת לה לפעמים ***... היתה אומרת: "שקט, אני רוצה
34 שקט".
35

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 27976-05-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

- 1 .78 נתבע 3 הודה בעדותו שצעק על המנוחה :
- 2 "ש. היו תקופות שהיית צועק על האמא?
- 3 ת. ברמה רגילה, לא משהו חריג. למה לא הכניסו גורם חיצוני שיתערב? הן הניחו
- 4 לזה לקרות..."(עמ' 47 לפרוטוקול שורות 22-24).
- 5
- 6 .79 לא למותר לציין כי עדותו של *** בבית המשפט הייתה עדות כוחנית ולא מרוסנת אשר
- 7 לוותה בנפנוף ידיים, אגרופים וטפיחות על הפודיום ואף על שולחן בית המשפט כשהתקרב
- 8 לבית המשפט על מנת להציג ניירת. עדות זה התנהלה בטונים גבוהים ואף לוותה בצעקות
- 9 ובמילים בוטות שהופנו לאחיותיו: "שקרניות", "תתביישו לכן", ועוד.
- 10
- 11 .80 היות ועדותו הייתה כה צורמת, נאלץ בית המשפט לעצרה באמצע ולהבהיר לעד כי ראוי לו
- 12 להתאים את דבריו לאולם בית המשפט, כאמור :
- 13
- 14 "עד עכשיו לא מצאתי לציין בפרוטוקול הדיון את דרך עדותו של העד, את הצעקות בהן
- 15 נקט, את נפנוף הידיים, את הדפיקה על הפודיום, את כך שהתקרב לבית המשפט ללא
- 16 רשות וללא צורך, ברם כעת כשהחלה חקירה נגדית ומיד בתשובות הראשונות מצא לעצמו
- 17 העד להתבטא בצורה בלתי ראויה כלפי עורכת הדיון, מצאתי ליתן החלטה זו. אצפה מהעד
- 18 לנהוג כבוד בבית המשפט וממילא בבאת כוחן של אחיותיו". (עמוד 51 לפרוטוקול).
- 19
- 20 .81 כמו כן, מצבה הפיזי והנפשי של המנוחה בתקופה שבה נערכה הצוואה השניה ועד ליום
- 21 פטירתה, כך ע"פ עדותה של הגב' *** ועדויותיהם של ילדיה, היה ירוד ביותר והמנוחה
- 22 מאסה בחיים.
- 23
- 24 "ש. האם מ-2007 ל-2009 היא הפכה להיות פחות חזקה משהייתה?
- 25 ת. מבחינה נפשית כן, היה לה קשה.
- 26 ש. במה זה התבטא?
- 27 ת. בהתמודדות, אם הם היו מתווכחים או משהו...
- 28 ש. אבל היא לא איבדה כל עניין בחיים.
- 29 ת. היו רגעים שהיא רצתה למות." (עמ' 36 לפרוטוקול שורות 15-26).
- 30
- 31 .82 וכך העידו ילדי המנוחה בעניין :
- 32
- 33 :***
- 34 ש. "למה היא לא סיפרה לך על הצוואה משנת 2009 ?

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 27976-05-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

1 ת. את זה היא לא סיפרה ולכן הופתעתי. אני יכולה להבין את אמי מאחר ואני מכירה
 2 את הנפש הפועלת כאן, את אחי הקטן, שהיה בריוני ומשתלט על הרכב, לא היה
 3 נותן לנו לעלות על הרכב, היה אומר אני בעל הבית, אמא היתה במצב נפשי ירוד
 4 ואמרה אני לא יכולה לעשות כלום, הוא יהרוג אותי, תנסו להתמודד איתו לבד,
 5 היא אמרה הוא יהרוג אותי. הוא כל הזמן היה צועק עליה, כשהנכדים היו באים
 6 לא היה מתאים לו, הוא היה צועק עליה... הוא כל הזמן היה נותן להבין שהוא
 7 בעל הבית."

10 ת. "אמי לאחר שאבי נפטר, ושנה לאחר מכן שהיא חלתה במחלה היתה מאוד חלשה
 11 פיזית ונפשית, היא מאסה בחיים, תמיד היא אמרה: האור שלי הלך, השאיר
 12 אחריו רק אבנים, היא מאסה בחומר, זה לא עניין אותה, היא אפילו השתמשה
 13 בנוגדי דיכאון ובכדורי שינה, היא לא היתה מרבה לצאת מהבית... במקום הזה ***
 14 נכנס. במקום של החולשה הפיזית והנפשית הוא הטיל אימה בבית, היא היתה
 15 פוחדת ממנו."

17 83. אמנם הנתבע 3 העיד כי מצבה של אמו המנוחה התדרדר רק בתקופות חגים ומועדים
 18 כאשר בבואם היו לה "נפילות מתח" והיא חוותה מועקה, אך בחקירתנו הנגדית הודה כי
 19 אמו אמרה כי מאסה בחייה ורצתה למות (עמ' 52 לפרוטוקול שורות 17-18).

21 84. יתר על כן, גם נתבע 2 העיד על כך:

23 ש. "היא אמרה שהיא מאסה בחייה.
 24 ת. היה לה קטעים של שבר, שהיתה ממש שבורה ואמרה אני רוצה למות."

מבחן הנישול

28 85. עריכת צוואה שוללת את הירושה על פי דין. בכך שהצוואה מנשלת מחלקן בירושה את מי
 29 מהיורשים החוקיים אין משום ראייה לקיומה של השפעה בלתי הוגנת. ואולם, לעובדות
 30 שברקע הנישול עשויה לעיתים להיות משמעות. כך, למשל, בבחינת אמיתות הצוואה,
 31 לטובת מי שאינו יורשו החוקי של המצווה, או לטובת אחד בלבד מכלל יורשיו החוקיים,
 32 עשויה להיות משמעות לבחינת השאלה, אם היו למצווה סיבות לנשל מירושתם את כל
 33 קרוביו או את רובם. שלילת קיומו של מניע נראה לעין לנישול היורשים החוקיים עשוי
 34 לתמוך באפשרות שהצוואה נעשתה עקב השפעה בלתי הוגנת (ראה: ע"א 36/88 ד' זלוף ואח'
 35 נ' ש' זלוף).

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 27976-05-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

- 1
2 86. שיקול נוסף העשוי להנחות את בית המשפט בבחינת העובדות שברקע הנישול, כרוך במספר
3 היורשים על פי הצוואה. כאשר הנהנה, שלגביו מבקשים להחיל את החזקה, נקבע על ידי
4 המצווה כיורש יחיד או עיקרי של נכסי העיזבון, הנטייה לקבוע שהייתה השפעה בלתי הוגנת
5 מצדו על המצווה תהיה חזקה יותר, מאשר במקרה שבו חילק המצווה את ירושתו בין
6 יורשים מספר.
- 7
8 87. במקרה שלפנינו, לא נמצאה ולו סיבה אחת המניחה את הדעת לעניין שינוי הצוואה
9 הראשונה שקבעה כי חלוקת רכוש המנוחה תהא שווה בשווה בין חמשת ילדיה, לצוואה
10 אשר קובעת חלוקה בלתי שוויונית, אשר מנשלת את התובעות מחלקן המלא בירושת אמן,
11 ומקנה את החלק הארי של הירושה לבן הצעיר – ***.
- 12
13 88. לא זו אף זו, מכלל העדויות שנשמעו התרשמתי כי התובעות כולן טיפלו במנוחה במסירות
14 ואף כי הבת *** הייתה הסמוכה לה ביותר מקרב אחיה וסעדה אותה ולכן הדבר אינו
15 מתיישב עם נישולה מחלקה המלא בירושה.
- 16
17 כד למשל, העיד הנתבע 2 בעדותו לפרוטוקול הדיון מיום 11/1/2017:
18 **”ש. אחותך *** טוענת שאמרת לה איך ייתכן שאמא לא נתנה לך חלק בדירה.**
19 **ת. הייתי מופתע, היא היתה קרובה לאמא, היא היתה סמוכה לאמא, הייתי מופתע**
20 **שהיא לא קיבלה שווה בשווה. יש פער שהיא לא לקחה אותו בחשבון, כי בכל אופן**
21 **היא היתה קרובה אליה.”**
- 22
23 89. ממכלול העדויות המתארות את מצבה הפיזי והנפשי הירוד של המנוחה באותה תקופה ניתן
24 להסיק על קיומה של השפעה בלתי הוגנת מצד הנתבע 3 על המנוחה. בין השנים 2007 –
25 מועד חתימת הצוואה הראשונה לבין שנת 2009 – מועד חתימת הצוואה השנייה, חלה נסיגה
26 ממשית ביכולת עמידתה, הפיזית והנפשית, של המנוחה מול בנה.
27 על פי התרשמתי מן העדויות, המנוחה מאז ומעולם רצתה שבביתה ישררו השלום והאחוה
28 ופחדה ממריבות בין ילדיה. התנהגותו הכוחנית וצעקותיו של *** החלישו אותה, וגרמו לה
29 לצער רב, ובסופו של דבר, גם הובילו לשינוי צוואתה, על מנת להימנע, ככל שתוכל,
30 מחיכוכים עמו.
- 31
32 90. הלכה פסוקה היא כי הימנעות מהבאת ראיה היכולה לתמוך בגרסתו, תפעל לרעתו ואף
33 תפגום במהימנות גרסתו של בעל דין (ראה: ע"א 8151/98 שטרנברג נ' צ'צ'יק נו(1)539).
34 בנסיבות אלו, משהנתבעים נמנעו מלהביא ראיות אשר היו תורמות בהכרח להוכחת
35 אמיתות הצוואה (כמו לזמן כדין את אחיה ואחותה של המנוחה ואת שכנתה ***) על מנת

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 27976-05-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

1 להראות נקודות אור נוספות וליישב הסתירות והתמיהות הרבות סביב אירוע עריכת
2 הצוואה השניה, הרי שהתנהלות זו נזקפת לחובתם.

סיכום של דבר

3
4
5
6 91. לסיכום, ממכלול הנסיבות המפורטות לעיל, נלמדת תשתית צפופה של ראיות שיש בה כדי
7 להקים את החזקה בנוגע לקיומה של השפעה בלתי הוגנת של הנתבע 3 על המנוחה.
8 כאמור, משקלן המצטבר של העדויות והראיות ובעיקר התנהלותו של הנתבע 3 מלמדים כי
9 הנתבעים לא הצליחו להפריך את הראיות שהובאו בנוגע לקיומה של השפעה בלתי הוגנת
10 ולא להסיר את הספקות הרבים והמכריעים שהועלו על ידי התובעות בנוגע לקיומה של
11 ההשפעה הבלתי הוגנת, ולפיכך דינה של הצוואה השנייה להתבטל.

אחרית דבר

12
13
14
15 92. אני מקבל את ההתנגדות לצוואה נשוא ת"א 27976-05-15 ומורה מכל הטעמים המפורטים
16 לעיל על בטלות צוואת המנוחה מיום 2/9/2009 וקיום הצוואה מיום 12/2/2007.
17 במידת הצורך תוגש פסיקתה לחתימתי.

18
19 93. לנוכח התוצאה אליה הגעתי, ובשקלול התנהלות הנתבע 3 בהליך, מצאתי לחייב את הנתבע
20 3 ואת הנתבע 2 בהוצאות שישולמו לתובעות בסך של 60,000 ₪, כך שהנתבע 3 יישא בסך
21 של 40,000 ₪ והנתבע 2 בסך של 20,000 ₪ וזאת בתוך 30 ימים מהיום, שאם לא כן, יישא
22 התשלום הפרשי הצמדה וריבית כדין עד לתשלום המלא בפועל.

23
24 94. תואיל המזכירות לשגר פסק דין זה לבי"כ הצדדים ולסגור התיקים הרלוונטיים.

25
26 95. אני מתיר את פרסום פסק הדין וזאת ללא פרט מזהה כלשהו אודות הצדדים.

27
28
29 ניתן היום, ה' חשוון תשע"ח, 25 אוקטובר 2017, בהעדר הצדדים.

30
31

נחשון פישר, שופט, סגן נשיאה